

Informace

k návrhu Zastupitelstva Ústeckého kraje na vydání zákona o sociálním bydlení

Bydlení je jednou ze základních lidských potřeb, která by měla být uspokojována na úrovni odpovídající obecné životní úrovni obyvatel. V podmínkách České republiky se odpovědnost za pořízení vlastního bydlení přenáší na občana. Množí se však případy, kdy se občan dostane do takové životní situace, ve které je nezbytné, aby příslušné orgány veřejné správy napomohly k získání domova, jako útočiště či životní jistoty. Občané, kteří se ocitají v neřešitelné situaci a jsou bez domova, jsou nepohybně snadnou obětí extrémistů a mohou se tak dostat do střetu se zákonem a nežádoucím způsobem ohrožovat veřejný pořádek. Stát a obce proto musí vytvářet podmínky pro usnadnění přístupu k bydlení příjmově slabším a sociálně i společensky potřebným vrstvám obyvatel.

V současné době v právním řádu ČR chybí základní právní předpis, který by problematiku sociálního bydlení upravoval, tzn. že by definoval pojem „sociální bydlení“, vymezil jeho cílovou skupinu a definoval vzájemný podíl státu a obcí na odpovědnosti veřejné moci při zajištění práva na důstojné životní podmínky pro své občany, včetně práva na přiměřené bydlení. Veškerá odpovědnost je ponechána na obcích, které však v případě, že nedisponují odpovídajícím bytovým fondem, nemohou řešit bytovou situaci sociálně vyloučených občanů. Je namístě, aby se tohoto problému ujal i stát a učinil vše proto, aby sociálně slabí občané měli přístup k bydlení a aby v této činnosti nebyly neúměrně zatěžovány pouze obce.

Návrh zákona reaguje na situaci, kdy pro obce není podpora při zajištění a udržení přiměřeného bydlení výslovně upravena. Pouze v zákoně o obcích¹⁾ je obcím stanovena povinnost pečovat ve svém územním obvodu na prvním místě o uspokojování potřeby bydlení. Podrobněji již není upravena povinnost obce na úseku bydlení, ze které by pro obec vyplývala bezprostřední povinnost obce zajistit bydlení všem svým občanům, byť by se jednalo o osoby sociálně a ekonomicky slabé. Zásadní problém nastává v případě obcí, které nedisponují byty k pronájmu občanům obce, tedy i osobám v hmotné nouzi.

Pro skupinu ekonomicky nejslabších osob, které jsou nejvíce ohroženy sociálním vyloučením, je nezbytné stanovit výslovnou povinnost obcí poskytovat několik forem nefinanční podpory na úseku bydlení spočívající v poradenství, v přímém poskytování anebo zprostředkování bydlení na základě nájemní smlouvy k bytu či nemovitosti určené k trvalému bydlení v rámci vytvořeného bytového fondu. Návrh zákona vytváří prostor pro to, aby i ty obce, které nemají vlastní byty či nemovitosti zprostředkovaly uzavření nájemní smlouvy s jiným poskytovatelem bydlení na území obce. Řeší však také úhrady nájemného a nákladů spojených se službami přímo ze „sociálních dávek“.

Cílem návrhu zákona o sociálním bydlení je zejména pomoci ekonomicky nejslabším osobám při zajišťování odpovídajícího bydlení. *Navrhovaný zákon především upravuje:*

- rozsah, podmínky a způsob poskytování nefinanční pomoci osobám v hmotné nouzi (nejedná se o finanční pomoc v podobě dávek, ale o pomoc při zajištění bydlení),
- poskytování pomoci obecním úřadem obce s rozšířenou působností zahrnuje
 - poradenství, které se poskytuje každé oprávněné osobě vždy,
 - zprostředkování bydlení oprávněné osobě (např. v ubytovně, azylovém domě apod.), není právním nárokem, pouze dle možností poskytovatelů,

¹⁾ § 35 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, cituji:
„(2) Do samostatné působnosti obce patří zejména záležitosti uvedené v § 84, 85 a 102, s výjimkou vydávání nařízení obce. Obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.“, konec citace.

- zprostředkování nebo poskytnutí bydlení v bytě nebo nemovitosti určené k bydlení na základě nájemní smlouvy, není právním nárokem, pouze dle možností poskytovatelů.
- podávání žádostí o poskytnutí pomoci u obecního úřadu obce s rozšířenou působností (vymezuje se u koho se žádost podává, forma podání žádosti, podmínky pro poskytnutí pomoci nebo zprostředkování bydlení),
- uzavírání nájemní smlouvy v režimu zákona o sociálním bydlení (důvodem jsou mechanismy přiměřené ochrany smluvních stran na rámec předpokládaný občanským zákoníkem),
- stanovení výše nájemného, které by nemělo překročit nejvyšší částku rovnající se maximální výši tzv. „cílového nájemného“,
- způsob hrazení nájemného a nákladů služeb a energií bezprostředně spojených s užíváním bytů pronajímateli nebo poskytovateli služeb, a to přímo ze sociálních dávek,
- působnost orgánů veřejné správy (Ministerstva práce a sociálních věcí, krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností); klíčovou kompetenci má Ministerstvo práce a sociálních věcí, které bude zpracovávat koncepční dokument „Akční plán podpory bydlení osob v hmotné nouzi“ na každý kalendářní rok.

Průběžné informace:

- Návrhy zákonů byly schváleny Zastupitelstvem Ústeckého kraje dne 7. září 2011.
- Ústecký kraj dne 19. září 2011 odeslal návrhy v prvních třech oblastech do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.
- Dne 1.1.2012 nabude účinnosti zákon č. 300/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, přijatý na základě vládního návrhu ve znění řady poslaneckých pozměňovacích návrhů. Zákon nabyl platnosti dne 14.10.2011.
- Vláda vyjádřila dne 19. října 2011 nesouhlas s Ústeckým balíčkem – vyjádření k připomínkám viz. příloha.
- Sněmovní tisk č. 372 obsahující návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, na který odkazovala Mgr. Řápková, jež se dotýká pouze části našeho návrhu, a to vyplácení dávek, byl senátem zamítnut a vrací se zpět do sněmovny.